

Η αποαποικιοποίηση & οι παράγοντες που την εννόησαν		
Ορισμός	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ο όρος αποαποικιοποίηση σημαίνει αποχώρηση των αποικιοκρατικών δυνάμεων από τις περιοχές που έλεγχαν προηγουμένως 	
Ευνοϊκοί παράγοντες	Ιδεολογικοί	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Οι δύο παγκόσμιοι πόλεμοι έγιναν στο όνομα της ελευθερίας των λαών, έτσι έδωσαν ώθηση στο αίτημα της ανεξαρτησίας των αποικιοκρατούμενων λαών. ➤ Οι Ιάπωνες στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου για την ασιατική επέκτασή τους είχαν χρησιμοποιήσει το σύνθημα «Η Ασία για τους Ασιάτες», γεγονός που αρχικά είχε δημιουργήσει θετικό κλίμα υπέρ τους και εναντίον των αποικιοκρατών. (π.χ. στις Φιλιππίνες)
	Διοικητικοί / Στρατιωτικοί	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η πολεμική κινητοποίηση των αποικιών προκάλεσε τη συστηματικότερη οικονομική και στρατιωτική οργάνωσή τους, με αποτέλεσμα να μην μπορούν πλέον οι αποικιοκράτες να τις ελέγχουν με τους μικρούς αποικιακούς στρατούς που διέθεταν έως τότε. ➤ Η κατάκτηση μεγάλων περιοχών της Ασίας από τους Ιάπωνες κατέδειξε στην πράξη ότι οι αποικιοκράτες δεν ήταν ανίκητοι.
	Οικονομικοί	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Η παγκόσμια οικονομική κρίση του 1929 έπληξε τις τιμές των αγροτικών προϊόντων που παρήγαγαν οι αποικίες και έτσι επέτεινε τις οικονομικές και κοινωνικές αναταραχές σε αυτές.
	Πολιτικοί	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Και οι δύο υπερδυνάμεις της εποχής (ΕΣΣΔ, ΗΠΑ) ήταν εναντίον της αποικιοκρατίας. Εξάλλου οι ΗΠΑ υπήρξαν οι ίδιες αποικία και μάλιστα η πρώτη αποικία διεθνώς που απέκτησε την ανεξαρτησία της.

Η πτώση των αποικιακών αυτοκρατοριών – τα βασικά γεγονότα	
Ινδία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ινδία ήταν αγγλική αποικία. ➤ Ήδη από το Μεσοπόλεμο ο Μαχάτμα Γκάντι, οπαδός της μη βίας, αγωνιζόταν για την ανεξαρτησία της Ινδίας. ➤ Στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου οι Βρετανοί υποσχέθηκαν απελευθέρωση. ➤ Κέρδισε την ανεξαρτησία της το 1947. ➤ Παράλληλα όμως ξέσπασε εμφύλιος πόλεμος ανάμεσα στους ινδουιστές και μουσουλμάνους, με αποτέλεσμα τη διαίρεση της χώρας σε δύο κράτη: την Ινδία και το Πακιστάν.
Ασία	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ανεξαρτησία Κεϋλάνης και Βιρμανίας από τους Βρετανούς ➤ Ανεξαρτησία Ινδονησίας από τους Ολλανδούς (1949) ➤ Ανεξαρτησία των κρατών της Ινδοκίνας από τους Γάλλους (1954)
Αίγυπτος	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Ανάπτυξη αραβικού εθνικισμού από τον Νάσερ, πρόεδρο της Αιγύπτου (1954-1970) ➤ Ο Νάσερ επιδίωξε να απαλλάξει τη χώρα του από τη βρετανική επιρροή ➤ Αντιδρώντας στην πολιτική Νάσερ οι Αγγλογάλλοι εισέβαλαν στο Σουέζ της Αιγύπτου, αλλά αναγκάστηκαν να αποχωρήσουν αμέσως λόγω της αντίδρασης των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ. ➤ Η ήττα αυτή φανέρωσε την εξασθένηση της παλαιάς αποικιοκρατικής δύναμης των Αγγλογάλλων και επιτάχυνε τη διαδικασία αποαποικιοποίησης.
Β. Αφρική	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Το 1954 ξέσπασε αιματηρός πόλεμος στην Αλγερία κατά των Γάλλων. Τελικά, το 1962 ο στρατηγός Ντε Γκολ της παραχώρησε ανεξαρτησία. ➤ Ο Ντε Γκολ επίσης παραχώρησε ανεξαρτησία στις γαλλικές αποικίες της Αφρικής το 1960. ➤ Το Βέλγιο αποχώρησε από το Κογκό το 1960. ➤ Η Βρετανία αποχώρησε από τις αφρικανικές της αποικίες ως το 1965. ➤ Η Πορτογαλία διατήρησε τις αφρικανικές αποικίες της (Μοζαμβίκη, Αγκόλα, Γουινέα-Μπισάου) ως το 1975.
Ν. Αφρική	<ul style="list-style-type: none"> ➤ Το ρατσιστικό καθεστώς της Ροδεσίας παρέδωσε την εξουσία το 1980 και η χώρα μετονομάστηκε σε Ζιμπάμπουε. ➤ Το ρατσιστικό καθεστώς της Ν. Αφρικής καταργήθηκε μετά από πολυετείς αγώνες με κύριο ηγέτη τον Νέλσωνα Μαντέλα.

Ο Τρίτος Κόσμος		
Ορισμός	<ul style="list-style-type: none"> Πρόκειται για τα νέα κράτη (κυρίως της Ασίας και της Αφρικής) που δημιουργήθηκαν από τη διαδικασία αποικιοποίησης μετά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. 	
Κυριότερα προβλήματα	<ul style="list-style-type: none"> Τεράστιες οικονομικές δυσχέρειες Ραγδαία αύξηση του πληθυσμού τους Εσωτερικές αναταραχές ή και σκληροί εμφύλιοι πόλεμοι 	
Επιδιώξεις	<ul style="list-style-type: none"> Η κατοχύρωση της εθνικής τους ανεξαρτησίας, ώστε να μη συνεχιστεί ο αποικιακός έλεγχος με άλλα μέσα, κυρίως οικονομικά. Η οικονομική ανάπτυξή τους 	
Πλεονέκτημα	<ul style="list-style-type: none"> Είναι ο μεγάλος αριθμός τους – ήδη από τη δεκαετία του 1960 διέθεταν την πλειοψηφία στη Γενική Συνέλευση το ΟΗΕ, οποία όμως δεν λαμβάνει δεσμευτικές αποφάσεις για τα κράτη-μέλη. 	
Διεθνής ρόλος–	<ul style="list-style-type: none"> Οι χώρες του Τρίτου Κόσμου δεν διέθεταν ούτε τις οικονομικές ούτε τις θεσμικές προϋποθέσεις για να αμφισβητήσουν τον διπολικό κόσμο, που επικρατούσε έως το 1991. Ακόμη και αν κάποιες από τις χώρες αυτές είχαν πλούτο (π.χ. λόγω παραγωγής πετρελαίου) ή ισχύ, όπως η Ινδία (που ήταν ασιατική δύναμη υπό την ηγεσία του Νεχρού και της Ιντίρα Γκάντι), ακόμη και αν είχαν οργανωθεί στο Κίνημα των Αδέσμευτων αυτό δεν στάθηκε αρκετό για να επηρεαστεί ο διπολισμός. 	
Το Κίνημα των Αδέσμευτων	Ίδρυση	✓ Συγκροτήθηκε επίσημα το 1961 στη Διάσκεψη του Βελιγραδίου
	Σκοπός	✓ Δεν ήθελαν απλώς να απέχουν από τους δύο συνασπισμούς, αλλά, με την ενεργητική ουδετερότητά τους στον Ψυχρό πόλεμο, να επηρεάσουν ως αυτόνομος παράγοντας.
	Μέλη	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Μερικά ισχυρά μέλη ήταν η Ινδία, η Αίγυπτος, και η Γιουγκοσλαβία του Τίτο (βλ. φωτογραφία σ. 153) ✓ Μέλος είναι και η Κύπρος, έως σήμερα.
	Δράση	✓ Οι Αδέσμευτοι έθεσαν το θέμα της ανακατανομής των πόρων του πλανήτη, με σκοπό τη μείωση των ανισοτήτων. Το θέμα αυτό έγινε το επίκεντρο συζητήσεων στο διάλογο Βορρά-Νότου στις δεκαετίες του 1970 και 1980.
	Κριτική	✓ Οι Αδέσμευτοι δεν διέθεταν ως κίνημα επαρκή ισχύ ή και συνοχή, ώστε να επιτύχουν τους φιλόδοξους στόχους τους.

**Η πορεία του
Τρίτου
Κόσμου
μετά το 1980**

- Μερικές από τις χώρες του Τρίτου Κόσμου παρουσίασαν μεγάλη οικονομική ανάπτυξη (Ν. Κορέα, Σιγκαπούρη, Ταϊβάν, Ινδία, Κίνα).
- Οι περισσότερες αντιμετώπισαν φοβερά οικονομικά προβλήματα, εσωτερικές διαμάχες (πολιτικές, φυλετικές ή εθνοτικές), λιμούς και εμφύλιους πολέμους.
- Ακόμη και σήμερα η εξαθλίωση και η αστάθεια στον Τρίτο Κόσμο παραμένει ένα πρόβλημα για όλη την ανθρωπότητα.

Μάθημα: Ιστορία Γ΄ Λυκείου (κατεύθυνσης)

5

Βιβλίο: «Ιστορία του Νεότερου & του Σύγχρονου κόσμου – από το 1815 έως σήμερα

Κεφάλαιο Στ΄: Ο Μεταπολεμικός Κόσμος

Υποκεφάλαιο 4: Η αποαποικιοποίηση και ο Τρίτος Κόσμος

Ομαδικές εργασίες

Ομάδα Α΄:

Να παρουσιάσετε το περιεχόμενο του όρου «αποαποικιοποίηση» και τους παράγοντες που την ευνόησαν μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Ομάδα Β΄:

Να παρουσιάσετε τα σημαντικότερα βήματα που έγιναν προς την κατεύθυνση της αποαποικιοποίησης μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ασία, Μ. Ανατολή και Αφρική.

Ομάδα Γ΄:

Να περιγράψετε την κατάσταση των χωρών του Τρίτου Κόσμου μετά την ανεξαρτητοποίησή τους και να αξιολογήσετε το Κίνημα των Αδελφωμάτων.

Ομάδα Δ΄:

Να παρουσιάσετε συνοπτικά τη δράση των τεσσάρων εικονιζόμενων προσωπικοτήτων του Υποκεφαλαίου και να αναφερθείτε με συντομία στις δύο ιστορικές πηγές του.